

KORT OM GARPENBERG

PLACERING: HEDEMORA KOMMUN, DALARNA
ANTAL ANSTÄLLDA: 400, VARAV DE FLESTA JOBBAR
SKIFT FÖR ATT HÅLLA BÅDE MALMBRYTNING OCH
ANRIKNING IGÅNG DYGNET RUNT ÅRET OM.
PRODUKTION: 2,5 MILJONER TON MALM PER ÅR.
SLUTPRODUKT: ZINK-, KOPPAR- OCH BLYKONCEN-
TRAT, SOM DÅREFTER FÖRÄDLAS I SMÅLTVERK TILL
REN METALL.

GARPENBERG

Sveriges modernaste gruva

TEXT: SUSANNA LIDSTRÖM
FOTO: STEFAN BERG

En ny, rekordstor malmfyndighet förvandlade den nedläggningshotade gruvan i Garpenberg till ett expansivt industriområde med teknik och utrustning i absolut världsklass.

DEN 68 METER HÖGA berglaven syns på långt håll – en fönsterlös betongskrapa med en central funktion i det nyanlagda gruvområdet. Här hissas drygt 400 ton krossad malm upp varje timme, med hjälp av ett gigantiskt bergsspel som håller en hastighet på 17 meter per sekund. Ett lass tar alltså bara någon minut att forsla upp från gruvans djupaste nivå, som ligger drygt en kilometer under markytan.

Detta är bara en av många nyinvesteringar sedan Boliden 2011 beslutade att storsatsa på en utbyggnad av Garpenberg. En investering på 3,9 miljarder kronor i allt från fasta anläggningar och maskinutrustning till avancerade IT-system för fjärrstyrning och automation, har gjort att Boliden kunnat effektivisera gruvbrytningen i Garpenberg med målet att öka produktionen till 2,5 miljoner ton malm per år. I slutet av 2015 ska man vara uppe i den planerade produktionstakten.

– Så såg det inte ut när jag började som gruvarbetare här för nästan 15 år sedan. Då var läget osäkert och hela verksamheten hotades av nedläggning, säger skyddsombudet Dan Östman, som tar emot vid personhissen som leder ner genom gruvområdets nyaste schakt.

DEN HÄR DELEN av gruvan togs i drift så sent som våren 2014, efter tre års intensivt utbyggnadsarbete såväl ovan som under jord. Förutom Bolidens egen projektorganisation engagerades runt 800 entreprenörer i den omfattande expansion som resulterade i att Garpenberg nu har

Sveriges modernaste gruvanläggning – och en av världens effektivaste. Samtidigt är det Sveriges äldsta gruvområde som fortfarande är i drift. Redan på 1200-talet började malm brytas här. Boliden har ägt gruvan sedan 1957, då cirka 300 000 ton malm producerades per år.

Dagens gruvbrytning ser dock helt annorlunda ut än då.

– Många tunga manuella moment har ersatts av datorstyrda maskiner, konstaterar Dan Östman och pekar på en enorm borrhigg som tagits in för service i gruvans fullt utrustade verkstad på 900 meters djup.

Nuera är gruvarbetarnas viktigaste verktyg en joystick eller surfplatta, som de använder för att styra allt från borring och sprängning i berggrummen till lastning och krossning av den brutna malmen.

LIKADANT ÄR DET i nästa steg av utvinningsprocessen, som sker i det intilliggande anrikningsverket – en över 200 meter lång byggnad dit den krossade malmen forslas på transportband via ett mellanlager ovan jord.

Anrikningschef Jenny Gotthardsson är van att guida branschkollegor och andra intresserade besökare genom den toppmoderna anläggningen. För att höras genom det öronbedövande bullret kommunicerar hon via trådlös mikrofon och headset när hon redogör för den senaste utvecklingen inom anrikningens tre avgörande moment: malning, flotation och avvattning.

– Principerna för att på detta sätt skilja

de önskade mineralerna från gräberget har varit kända sedan slutet av 1800-talet, men produktionsmetoderna har förstås förändrats enormt sedan dess. Och utvecklingen fortsätter än idag. Vi jobbar hela tiden med att justera allt från kemikalietillsatser till materialflöden för att optimera processen och säkerställa kvaliteten i våra slutprodukter – zink-, koppar- och blykoncentrat, säger Jenny Gotthardsson.

Hon pekar på en bubblande grå sörja i en 70 kubikmeter stor flotationstank och förklarar att onlineanalyser av innehållet görs var sjätte minut. Allt sker per automatik med övervakning från kontrollrummet, som ligger i ett kontorshus bredvid anrikningsverket.

Här är tystnaden slående jämfört med bullret i den folktomma produktionshallen. Fyra processoperatörer sitter vid stora bildskärmar och håller koll på såväl flöden som provtagningar och eventuella larm från olika delstationer i anrikningen.

– Sämtantaget har den nya anläggningen gett oss en mer renodlad produktionskedja med större kapacitet och ökad automationsgrad. Det gör att vi kan producera nästan dubbelt så mycket som tidigare med samma antal medarbetare, säger Jenny Gotthardsson, men konstaterar i nästa andetag att färdig blir man aldrig.

– Det är det som är så fascinerande med att jobba med processförbättringar. Alltid finns det någon detalj att skruva på för att kunna utvinna mer ur vår innehållsrika råvara.